

Henrik og Emilie

av Niels Fredrik Dahl

"Men den har vært diktet, forstår De. Den virkelige
kjærligheten har vært diktet! Og alt jeg har levd har
vært for å dikte, alt som kunne ha blitt liv er blitt dikt."
Henrik til Emilie

Kjære publikum

foto: Nina Hansen, Dagbladet

Ellen Horn

Erik Stubø

Teatersjef
Riksteatret

Teatersjef
Nationalteatret

Nationalteatret + Riksteatret = sant!

Riksteatret har ambisjoner om å knytte seg til ett utvalgt norsk teater som hovedsamarbeidspartner hvert år fremover, og Nationalteatret er glad for å være første partner i det store Ibsenåret 2006. Det føles riktig for oss som teatersjefer ved to nasjonale teaterinstitusjoner å forsøke å gi samarbeidstanken i norsk teater nytt innhold.

Vi er begge stolte over å kunne presentere uroppførelsen av "Henrik og Emilie", skrevet av en av landets mest interessante og profilerte forfattere, Niels Fredrik Dahl. Han har latt seg inspirere til å dikte seg inn i sinnet til den tilårskomne, syke og svekkede Henrik Ibsen.

"Ibsen taler om en forvandling av kjærligheten," skriver litteraturprofessor Toril Moi – som synes at Ibsens innsikt i kjærligheten er viet for lite oppmerksomhet. Niels Fredrik Dahl har grepet tak i nettopp dette temaet. Han skriver om Ibsens forhold til sine nærmeste. Om konflikten mellom arbeidet ved skrivebordet og det virkelige livet. Om døden. Om lengselen etter kjærlighet:

"Du tror at det kan kalles ulykkelig kjærlighet når to som er glad i hverandre ikke kan få hverandre," sier Henrik Ibsen til sønnen Sigurd i stykket, " Nei, ulykkelig kjærlighet er når to som er glad i hverandre får hverandre og gifter seg bare for å oppdage at de ikke passer sammen."

Denne forestillingen er et viktig bidrag til Ibsenåret. Den viser at Ibsenarven lever og blomstrer. Det er et ambisiøst samarbeidsprosjekt med talent, ungdom og erfaring i skjønn forening. Dere møter et vitalt skuespillerensemble med suverene krefter fra begge teatre, og et ungt team bak regi, scenografi, lyd og lys. Sammen skal de gi Dahls utfordrende drama scenisk liv.

Stykket er dedisert til Steinar Hansson – Ibsenårets første direktør, som døde så altfor tidlig. Det var han som sådde det første frø hos Niels Fredrik Dahl. Det er sørgelig at han ikke fikk oppleve fruktene av sin grundige og avgjørende innsats i arbeidet med å forberede Ibsenåret. Han ville ha det levende teatret i sentrum for markeringen. Vi benytter denne anledningen til å takke ham.

Hjertelig velkommen til "Henrik og Emilie"!

IKKE TIL
Nasjonale

publikum gæst

Henrik Ibsen: Ingen mann, bare en dikter?

Vi går litt bak manuskriptet til forestillingen – i selskap med forfatteren Niels Fredrik Dahl.

Slik du ser det, Niels Fredrik Dahl, var Emilie Bardach bare en inspirasjonskilde for Ibsen – eller var det "noe mer" mellom dem?

Hva vet vi? Vi vet at Henrik Ibsen møtte den mye yngre Emilie Bardach i 1889 på feriestedet Gossensass i Tyrol. Vi vet at Ibsen var der med sin kone og sønn – og at han og Emilie ble opptatt av hverandre, tilbrakte tid sammen. Vi vet at møtet preget og styrte Emilie resten av livet (hun levde helt til 1955), og vi vet også at Ibsen, etter gjentatte ganger å ha uttrykt sine sterke følelser overfor henne, plutselig brøt kontakten og siden benektet at det skulle ha skjedd noe betydningsfullt mellom dem.

Du har på en måte løftet sfinksen Ibsen ned fra sokkelen og plassert ham som et menneske blant oss andre dødelige; en gammel og puslete, kanskje litt bitter mann, gift med en sterk kvinne og iherdig arbeidende for sin egen sønns fremtid. Ikke ulik mange av oss. Forstår vi mer av ham nå?

"Henrik og Emilie" begynner der biografiene slutter, har jeg sagt et par ganger – det er muligens en stilig formulering, men den er ikke helt presis, den dekker ikke helt det jeg vil si. Det jeg vil si, er jo bare at dette skuespillet er fiksjon. FIKSJON – ikke fakta. "Henrik og Emilie" er altså en absolutt diktet fremstilling, et kammerspill der fire rollefigurer – Henrik, Emilie, Sigurd, Suzannah – spilles ut mot og med hverandre. Stykket pretenderer ikke å si sannheten om Henrik Ibsen, Emilie Bardach, Sigurd Ibsen og Suzannah

Ibsen – men figurene er basert på faktiske og dokumenterbare trekk fra disse menneskenes liv. Jeg har først og fremst villet lage teater – altså scenisk liv og ikke dokumenterbart liv – og for å oppnå det har jeg ledd i det biografiske materialet etter åpninger som kan lede meg fra det faktuelle etterprøvbare og inn i fiksjonen. I Robert Fergusons biografi "Henrik Ibsen – mellom evne og higen" (1996) kan man bl.a. lese følgende fra Ibsens siste år: "Gjennom sine nedgangsår fortsatte Ibsen å spise og sove godt, og han hadde lite smerter. Den 23. november 1905 fikk han et tilbakefall, fremkalt av et ikke planlagt besøk av Sigurd." Ferguson skriver ikke mer, fordi han ikke vet mer – men når man kjenner til det svært spesielle forholdet mellom far og sønn Ibsen, så er en slik opplysning en invitasjon. Og på samme måte når Michael Meyer i sin "Henrik Ibsen" (norsk utg. 1971) i en bisetning nevner at Ibsen og Emilie Bardach bodde slik i Gossensass sommeren 1889 at de kunne se inn til hverandre – det åpner, gjør det mulig å leve seg inn, gjør det mulig å skrive; det gjør det mulig å utforske en dimensjon til.

Helt ærlig, Niels Fredrik Dahl – hva er fiksjon og hva er fakta?

Det er viktig å huske at "alt som plasseres i en fiksjon blir till fiksjon", som den svenske historikeren Peter Englund påpeker i et lite essay om den skjønnlitterære forfatteren Ernst Brunners roman om "Karl XII – Carolus Rex" (2005). Brunners problem er ikke, ifølge Englund, at han dikter rundt en historisk skikkelse – men at han diktet for lite! Jeg har trøstet meg selv med dette, når jeg f.eks. har latt Emilie Bardach komme til Kristiania i 1906, som en av de mange som flokket seg

utenfor Arbiens gate for å få et glimt av den gamle mannen.

Hva med Suzannah og Ibsen-myten?

Det er også sånn at disse siste årene i Ibsens liv – han hadde sluttet å skrive, han var syk, hadde problemer med å snakke – ikke får noen betydelig plass i biografiene. Det er imidlertid mulig å påstå at da han satt på utstilling i Arbiens gate etter to hjerneslag, var hans menneskelige drama størst. Det kan ikke etterprøves, selvfølgelig – men det er ikke utenkelig. Og utfordringen med å skrive "Henrik og Emilie" har vært ekstra stor – også fordi jeg har villet utfordre de to som kanskje i størst grad har fiksjonalisert Ibsen – nemlig Henrik og Suzannah Ibsen selv. Myten om

den utilnærmelige sfinxen, den nådeløse og klarsynte som holdt dommedag over seg selv så vel som andre – er et diktverk av dimensjoner, dyrket frem gjennom familiens 27 år i utlendighet. Det er et nesten umenneskelig bilde, som ettertiden i stor grad har overtatt uten å utfordre.

En sluttcommentar, Niels Fredrik Dahl?

"Det er skrevet så mange stykker om menn som blir til konger. Dette er et stykke om en konge som blir til en mann," sa den svenske instruktøren Jan Bergman (1946–2000) om sin oppsetning av Shakespeares "Kong Lear". Jeg har skrevet "Henrik og Emilie" med det sitatet på veggen over skrivebordet.

"Nei, mitt hjerte er ikke tungt, mitt hjerte er et annet sted og det er lett som en fjær, selv om det nå er lenge siden jeg så denne mannen, denne løven, denne vulkanen – grusom i sin skjønnhet! – denne giganten som jeg elsker. Ja, jeg elsker ham."

Emilie i brev til Andreas

Spilleplan:

01-mar	Skien	16-mar	Sandefjord	01-apr	Steinkjer	06-mai	Narvik
02-mar	Notodden	18-mar	Ullensaker	02-apr	Orkanger	07-mai	Harstad
03-mar	Bo	19-mar	Rena	03-apr	Namsos	08-mai	Stokmarknes
04-mar	Vikersund	20-mar	Elverum	19-apr	Lyngdal	10-mai	Bodo
06-mar	Drammen	21-mar	Kongsvinger	20-apr	Sirdal	11-mai	Mo i Rana
07-mar	Larvik	23-mar	Fagernes	21-apr	Sandnes	19-mai	Surnadal
08-mar	Kristiansand	24-mar	Ål	22-apr	Karmøy	20-mai	Molde
09-mar	Grimstad	25-mar	Raufoss	23-apr	Haugesund	21-mai	Ålesund
10-mar	Arendal	26-mar	Lillehammer	24-apr	Stord	22-mai	Ørsta
11-mar	Risor	27-mar	Otta	29-apr	Vadso	23-mai	Stryn
13-mar	Notterøy	28-mar	Roros	01-mai	Lakselv	24-mai	Floro
14-mar	Askim	30-mar	Stjordal	02-mai	Alta	25-mai	Sogndal
15-mar	Horten	31-mar	Melhus	05-mai	Tromsø		

med forbehold om endringer

Forestillingen spilles under Ibsenfestivalen og på Nationaltheatret høsten 2006.

HENRIK OG EMILIE

Av Niels Fredrik Dahl

Henrik
Suzannah
Sigurd
Emilie
En turist

Regi
Scenografi/animasjon
Animasjon
Lysdesign
Lyddesign
Maske-/parykkdesign
Dramaturg

Inspisient/turnéleder

Bemanning på turné:

Scenemester/oppsetningsleder
Lysmester
Kostyme- og maskeansvarlig
Lydansvarlig
Prosjeksjoner, video-operatør

Suffli i prøveperioden

Forestillingen varer i 2 t. inkl. pause

Produsert av Riksteatret i samarbeid med Nationaltheatret. Spilles på Nationaltheatret høsten 2006

Urpremiere i Skien 1. mars 2006

Dekorasjon, kostymer, rekvisitter, lys og lyd er produsert ved Riksteatret under ledelse av verksmester Hilde Leikvoll, leder for lys- og lydavdelingen Espen Solum, leder for dukke-, rekvisitt- og tapetserverkstedene Dan Christiansen, leder for systua Mette Göransson og leder for maskeavdelingen Helge Bjørnå.

Utgitt av Riksteatret, Gullhaug torg 2, 0484 Oslo. Telefon: 24 14 42 00. www.riksteatret.no.

Ansvarlig utgiver: Ellen Horn. I redaksjonen: Lars Erik Holter, Niels Fredrik Dahl, Tine Thomassen, Jan Huse, Helge Rekdal, Steinar Vestli (red.). Grafisk design: Lise C. Juvet. Fotograf: Erik Berg. Opplag: 3 500. Trykk: Kampen Grafisk AS.

Takk til Stabæk Janitsjar Orkester v/dirigent Vegard Landaas for innspilling av musikk av Ludvig van Beethoven, og til Jon Christiansen for klokkespill.

**Per Jansen
Marit Østbye
Gard B. Eidsvold
Kaia Varjord
Jan Huse**

**Lars Erik Holter
Tormod Lindgren
Jean Marc Leprêtre
Torkel Skjærven
Erik Hedin
Haakon Sitje
Tine Thomassen**

Jan Huse

**Terje Grønvold
Kristin Tunold-Hanssen
Haakon Sitje
Ken Theodorsen
Jon Kjemprud**

Elisabeth Scharffenberg

“Det uopprettelige ser vi først når –
Når –?
Når vi døde vågner.
Ja, hva ser vi så egentlig?
Vi ser at vi aldri har levet.”

(Fra “Når vi døde vågner” 1899)

Ibsen og hans kvinner

Suzannah Ibsen (1837–1914)

Henrik Ibsen giftet seg med Suzannah (eller Susanna) Thoresen i 1858. Han var blitt kjent med henne under årene i Bergen, mellom 1851 og 1857, da han fikk tilbud fra Ole Bull – som nettopp hadde grunnlagt Bergens norske Theater – om å komme dit for å assistere teateret som dramatisk forfatter. Suzannah beskrives som en intens dame med et dramatisk temperament, og en som forsto det monumentale og det tragiske i tilværelsen. Hun hadde for sin tid radikale synspunkter. Etter deres første møte, der de snakket hele natten i stedet for å danse, skrev Ibsen til henne at dersom hun ville knytte sin egen skjebne til hans, ville han kunne bli til noe stort her i verden. Så hadde hun også en enorm innflytelse på mannen. En usedvanlig sterk kvinne, med nettopp den karakteren som Ibsen ikke hadde. Ifølge sønnen Sigurd var faren geniet, moren var hans karakter. Hennes vilje var Ibsens vilje. Hun beskrives av dikteren som ulogisk (hun ville for eksempel ikke bo i 1. etasje, fordi det var for kaldt, og ikke i 2. etasje pga. trappene), men hun hadde en sterk poetisk intuisjon, var vidsynt og hadde et nesten voldsomt hat mot alt hun oppfattet som smålig.

Emilie Bardach (1871–1955)

Ibsen møtte den 17 år gamle Emilie Bardach sommeren 1889 i Gossensass i Tyrol. Episoden beskrives om en eksplosjonsaktig forelskelse; en sommer som førte til en omveltning i Ibsens forhold til det annet kjønn – eller mer spesielt til unge kvinner. Dikteren var 61 år gammel. Familien Ibsen hadde feriert i Gossensass i flere somre, og myndighetene i byen skulle nå hedre dikteren ved å innvie en plass med hans navn: Ibsenplatz. Dagen etter innledet Ibsen bekjentskap med en ung kvinne som satt og leste på en benk i parken utenfor hotellet der han bodde. Han hadde lagt merke til henne ved åpningen, og møtet i parken var nok ingen tilfeldighet for noen av dem. Emilie tilhørte sosieteten i Wien, og er blitt karakterisert som en svermerisk, bortskjemt og vakker overklassepike som kjedet seg i sin borgerlige tilværelse, og virket som pianolærerinne. Forholdet varte et par måneder. De var hodestups forelsket. De brevvexlet hyppig, og etter Ibsens død overlot Emilie brevene til Georg Brandes, som fikk dem utgitt, til stor bestyrtelse for både familien og Ibsens store tilhengere.

Helene Raff (1865–1942)

Helene var en venninne av Emilie Bardach og møtte også Ibsen i Gossensass den skjebnesvangre sommeren. Hun var 24 år. I dagboken sin skriver hun at hun var sjalu på Emilie og hennes vennskap med Ibsen, og uttaler seg svært hånlige om dette vennskapet. Ibsens uttalelser om at Emilie skulle være et rovdyr på jakt etter menn, kan stamme fra Helene. Da Ibsen reiste tilbake til München på høsten, sto hun foran huset hans for å møte ham "tilfeldig". Helene ble Ibsens neste "muse", og halvannet år, helt til han reiste til Norge i 1891, var hun hans eneste prinsesse. Helene lærte seg norsk. De brevvexler, diskuterer temaer som kvinnepsykologi, selvmordet og "den frie vilje". Ibsen flørter i brevene, men tonen er faderlig. Han skriver at han gjerne ville hatt en slik "søt og snill" datter, og kaller henne den "personifiserte ungdom". Både Helene og Emilie døde ugift.

Emilie Bardach

Suzannah Thoresen

Hildur Andersen (1854–1956)

Hjemkomsten til Kristiania i 1891 ble endelig for familien Ibsen. Men ekteskapet skranter. De gjør noen reiser i Norge hver for seg, og mens Ibsen er alene i Kristiania, oppsøker han familien Andersen, som er gamle venner fra tiden i Bergen. Der treffer han den 19. april familiens datter, den 27 år gamle pianistinnen og musikkpedagogen Hildur Andersen, som nettopp er kommet hjem fra en fjelltur. Ibsen lar seg igjen "inspirere", og de blir så gode venner at "vennskapsdagen 19. april" alltid senere blir feiret. En dato som er gått inn i verdensdramatikken gjennom Hilde Wangel i "Bygmester Solness". Hildur og Henrik viser seg ofte sammen offentlig, og vakte skandale og mye sladder. Forholdet varte i ni år, til Ibsen fikk sitt første slag og aldri mer forlot leiligheten i Arbiens gate. I et intervju i Verdens Gang i 1910 sier hun: "Hvor folk tok feil av ham. De trodde han var kald." Hildur Andersen var en høyt respektert pianist, pedagog og foredragsholder.

Rosa Fitinghoff (1872–1949)

Våren 1898 fylte Ibsen sytti år, og det ble arrangert festligheter til hans ære både i Kristiania, København og Stockholm. I Sverige hadde to kvinneorganisasjoner slått seg sammen og invitert ham til å være æresgjest ved en tilstelning. Etter middagen optrådte en gruppe folkedansere. Ibsen falt for en av de unge danserne – Ibsens siste svermeri var på gang. Rosa var 26 år gammel. Vel tilbake i Arbiens gate innleder han en glødende korrespondanse med henne. Han ber henne skrive og sende et bilde av seg. Hun sender brev og bilde, og Ibsen innreder et avlukke i sitt skrivebord spesielt for Rosas foto og brevene fra henne. "Hva jeg ikke skriver om, det sier jeg til Deres fotografi," skriver han. Han priser henne i et brev som "en ung prinsesse fra eventyrets verden". De møtte hverandre aldri igjen.

"Fansen"

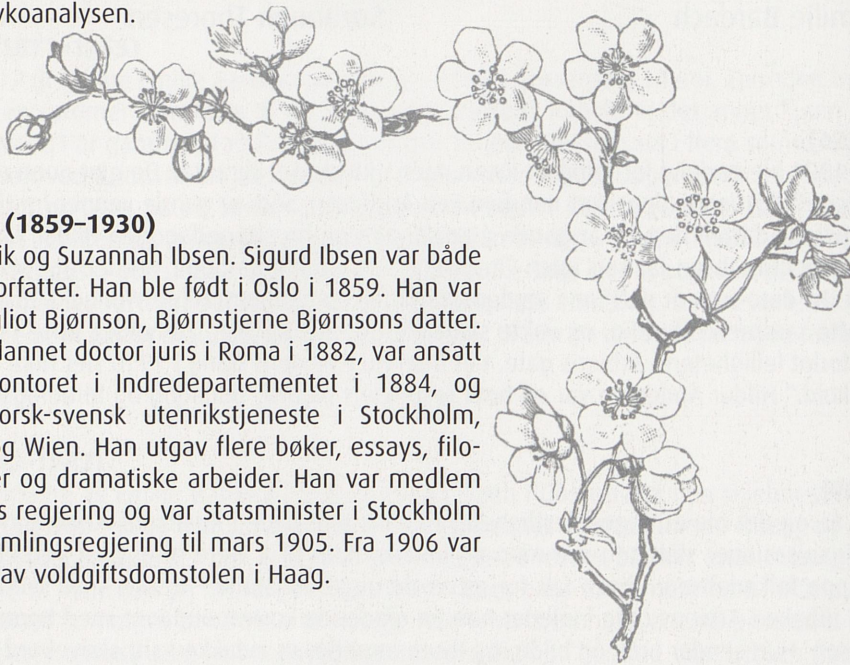
Ibsen hadde mange "fans", og apropos Ibsens tiltrekning på damene, går det an å nevne Elonora Duse (1859–1924), som fortvilet sto utenfor Ibsens leilighet i Arbiens gate da han lå på det siste. Hun var kommet helt fra Italia for å gjestespille, og for å treffe dikteren. Hun slapp heller ikke inn i leiligheten. Sammen med Sarah Bernhardt var Duse – eller "La Duse" – tidens ledende tragedienne. De rivaliserte om publikums gunst på sine store verdensturnéer, hvor de ofte spilte de samme rollene (!)

Årsaken til Ibsen-fascinasjonen er nok å finne i Noras brudd med ektemannen i "Et Dukkehjem" og i Ibsens inntrengende kvinnestudier i "Fruen fra havet" (1888) og "Hedda Gabler" (1890), der dikteren på mange måter foregriper psykoanalysen.

Sønnen

Sigurd Ibsen (1859–1930)

Sønn av Henrik og Suzannah Ibsen. Sigurd Ibsen var både politiker og forfatter. Han ble født i Oslo i 1859. Han var gift med Bergliot Bjørnson, Bjørnstjerne Bjørnsons datter. Sigurd var utdannet doctor juris i Roma i 1882, var ansatt på konsulatkontoret i Indredepartementet i 1884, og 1885–89 i norsk-svensk utenrikstjeneste i Stockholm, Washington og Wien. Han utgav flere bøker, essays, filosofiske studier og dramatiske arbeider. Han var medlem av Otto Blehrs regjering og var statsminister i Stockholm i Hagerups samlingsregjering til mars 1905. Fra 1906 var han medlem av voldgiftsdomstolen i Haag.

"Du var den første som sa du trengte meg, du var en lysende stjerne midt i ditt eget mørke, du ga meg grunner til å leve, til å gå på jorden, jeg forsvinner uten deg ..." Suzannah

Ibsens Brand

av Ingebrigt Steen Jensen

Når en reklamemann blir bedt om å skrive i teaterprogrammet til en ny forestilling om Henrik Ibsen, må det jo være lov til å lure. Hva kan han om dette?

Hm. Hva kan jeg om Ibsen?

Om Ibsen kan jeg ikke mye. En gang for snart 30 år siden trodde jeg at jeg kunne. Jeg skrev om Ibsen, med utgangspunkt Peer Gynt, til eksamen i Nordisk på Blindern i 1978. Da jeg leverte inn, var jeg utrolig godt fornøyd. Jeg forventet Innstilling til Kongen da sensuren falt.

Jeg fikk 2,8 og sluttet med filologiske studier. Da fikk det heller bli reklame.

Vi som jobber med reklame, er utrolig opptatte av Brand. Eller rettere sagt, av brands, altså av merkevarer. Det engelske ordet "brand" kommer for øvrig av norrønt, brandr tror jeg, som var betegnelsen på svimerket man brente inn i huden på kuene for å vite hvem som eide hvilke.

Nå må du ikke være ku for å få et brand, nå holder det lenge å drive med hva som helst. Branding, eller merkevarebygging, er blitt et av de mest brukte, og dermed misbrukte, ord både på engelsk og norsk. Snart er det ingen som ikke driver med merkevarebygging. Nå er til og med enkeltpersoner i ferd med å bli "brands", hvis vi skal tro media. Men det skal vi ikke. Ikke på dette området heller.

I hele Norge har vi kanskje 50 ordentlige brands, hvis vi er snille. Et sterkt brand er et merke som har høy kjennskap, som mange har kunnskap om, som er ladet med entydige, sterke og positive assosiasjoner, og som folk er villige til å betale en merpris for, fordi å eie merke gir status og trygghet.

Munch er med andre ord en merkevare. 62 millioner for et maleri som ikke hører med blant hans beste, sier noe om "the power of a brand". Kjøperen må ha vært et menneske som søkte status og trygghet, ikke kunst.

TINE, Lotto, Telenor, SASBraathens, Freia Melkesjokolade, HellyHansen, VG, TV2 og Swix er noen av våre ytterst få sterke, norske merker. Er Ibsen en merkevare? Tja. Tjo. Joda.

Sier du "Ibsens Brand" er det likevel de færreste som tenker på merkevarebygging. De som kan lese, tenker på en prest.

For meg betyr det én ting: Ibsen er en merkevare, men ikke som person. Han er det som dikter, eller i kraft av det han diktet.

For meg er Ibsen den mest rendyrkede dikter av alle våre store. Bjørnson var litt dikter og mye 17. mai og nasjonsbygging. Hamsun var mye dikter, men også en myte som menneske, ladet med Nordland, nazisme, rettssaker og vandring på gjengrodde stier. Undset var ganske mye dikter, men navnet hennes – merket, om du vil (jeg vil ikke) – er ganske fullt av katolisisme og Gudbrandsdal også.

"Ibsen er en merkevare, men ikke som person. Han er det som dikter, eller i kraft av det han diktet."

Ibsen er bare diktning for meg. Han er Vildanden og Folkefienden, Hedda Gabler og Rebekka West, Rosmer og Løvborg, men ikke en privatperson med prostata og kjærlighetsorg.

Hadde han prostata? Aner ikke. Hadde han kjærlighetsorg? Muligens. I "Henrik og Emilie" skriver Niels Fredrik Dahl om Ibsens forhold til hustruen Suzannah, den mulige kjæresten Emilie Bardach (men var de egentlig sammen, i den bibelbetydningen av ordet?) og sønnen Sigurd, ikke et trekant-drama, men en regelrett firkant.

Preget privatlivet hans diktning? Mange mener det. Noen skriver at stemningen i både Hedda Gabler, Byggmester Solness, Lille Eyolf, John Gabriel Borkman og Når vi døde vågner er preget av hans opplevelser, og kanskje tilkorkommenhet, i forhold til Emilie.

Jeg aner ikke. Jeg fikk 2,8. Jeg er ikke en gang overvettets interessert. Jeg liker stykkene, jeg. De griper meg. De er så velgjorte. De handler ikke om hans eget eller Emilie Bardachs liv, men om mitt.

Det er få brev igjen etter Ibsen. Noen brente dem. Suzannah, sikkert. Enkelte lurte sågar på om hun gjorde det for å bygge Ibsen som Brand.

Det høres fiffig ut. At hun allerede da, lenge før "branding" var blitt et ord i markedsføringslitteraturen, tenkte fremover og ville lade Ibsen-merket med magi. Men jeg tviler. Jeg tror hun brente dem fordi hun ikke ville at noen skulle lese dem.

Kanskje hun syntes at stykkene var mer interessante enn mennesket? Jeg velger å tro det. Og å gi henne rett.

Per Jansen gikk ut fra Teaterskolen i 1965, og har siden spilt på nær sagt alle landets scener. Bare på Nationaltheatret har han gjort 40 roller de siste 25 år, blant dem Peer Gynt i John Bartons kritikerroste oppsetning, som ble spilt nærmere 200 ganger over flere sesonger, og gjestet bl.a. Berlin og Madrid. Han har videre deltatt i flere TV-produksjoner, kortfilmer, revyer og komedier, og han har medvirket i flere spillefilmer. Nylig begeistret han publikum og kritikere i rollen som Adolf Hitler i David Edgars "Speer" på Nationaltheatret. Per Jansen fikk Per Aabels Ærespris i 1991.

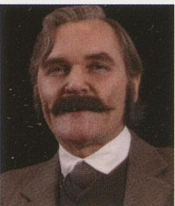
Kaia Varjord gikk ut fra Statens Teaterhøgskole våren 2005. I fjor spilte hun både i "Orgie" og i "Mann uten hensikt" ved Torshovteatret, samt "Askepott" på Kruttårnteatret. Hun har hatt flere roller i TV-produksjoner, blant dem Svanhild i "Brigaden" fra NRK Drama. Hun vil også være aktuell som Camilla i "Fremtiden kommer bakfra" og Clara i "Unge Ibsen", også disse fra NRK Drama. Kaia har videre medvirket i NRK Radioteatret.

Marit Østbye er utdannet ved Statens Teaterhøgskole og er ansatt ved Riksteatret. Hun har jobbet ved de fleste av landets teatre og hatt mange oppdrag for Fjernsynsteatret. Hun er blant de skuespillere som har tolket flest kvinnelige Ibsen-skikkelser i sin karriere, blant dem Elida Wangel i "Fruen fra havet", Solveig i "Peer Gynt", Nora i "Et Dukkehjem", Hedda i "Hedda Gabler", Fru Aline Solness i "Byggmester Solness" og sist Fru Alving i Riksteatrets oppsetning av "Gjengangere". Hun har også medvirket i flere film- og fjernsynsproduksjoner.

Gard B. Eidsvold er skuespiller og instruktør, og har jobbet både i og utenfor de store institusjonsteatrene. Han er initiativtaker til Oslo Moderne Teater. Gard er en av våre mest brukte filmskuespillere. I den lange rekken av filmer kan nevnes "Kjærlighetens kjøtere" og "Min misunnelige frisør", samt en lang rekke kortfilmer, kanskje mest kjent er Marius Holsts "Besøktid". I 2005 spilte han i "Vildanden" på Nationaltheatret, og i "Markens grøde" sammen med Juni Dahr på Festspillene i Nord-Norge. I fjor høst var han på turné med Riksteatret, da i rollen som Kristian Birkeland i "Birkeland & Eyde".

Jan Huse spilte i en rekke oppsetninger og musikaler på flere Oslo-teatre før han kom til Riksteatret i 1987. På Riksteatret har han spilt i klassikere som blant annet "Peer Gynt" og "Den innbilt syke". Han har også spilt i familieforestillinger og musikaler som "Mowgli", "Robin Hood", "My fair Lady", "Annie Get Your Gun" og "West Side Story", og senest i komedien "Gledelig jul..."

Niels Fredrik Dahl er en av Norges mest markante forfattere, og har utgitt romaner, noveller, dikt, gjendiktning og skuespill. Dahl fikk først et navn som lyriker, bl.a. med samlingene *Antecedentia* (1995) og *Min tredje muskel* (1999). Hans første roman, *Journalisten*, utkom i 1997, og han ble tildelt Brageprisen for romanen *På vei til en venn* (2002), som i likhet med *I fjor sommer* (2003) er oversatt til en rekke språk. For skuespillet "Som torden" har Dahl fått Ibsenprisen (2002) og Fringe First Award (2001) i Edinburgh.

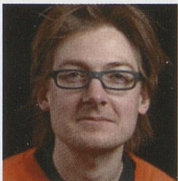

Lars Erik Holter, instruktør, er utdannet både skuespiller og regissør ved Statens Teaterhøgskole. Han gjorde i 2001 sin diplomoppgave som sceneinstruktør med oppsetningen av *Beograd trilogien* ved Det Norske Teatret. Han har siden gjort oppsetninger ved flere av landets scener, blant annet "Vaktmesteren" av Harold Pinter ved Rogaland Teater, og senest "Svart Mjølke" ved Det Norske Teatret.

Tormod Lindgren, scenograf, er utdannet i flere land, bl.a. i Praha og London.

Han bor og arbeider i Norge og i Frankrike. Det er andre gang han arbeider med instruktøren for kveldens forestilling, Lars Erik Holter; første gang var "Suser i sivet" på Torshovteatret. Lindgren jobber vesentlig med samtidsdramatikk, og vekselvis med institusjonsteatre og frie, profesjonelle teatergrupper – som med Grusomhetens teaters "Peer Gynt". Lindgren gjorde scenografien til Nationaltheatrets "Pippi Langstrømpe" i Burkina Faso.

Erik Hedin, lyddesigner og komponist. Erik begynte som bl.a. lydtekniker ved Dansens Hus i Stockholm, og fortsatte med å studere lyddesign for teater ved Dramatiska Institutet i samme by. I 2005 var han uteksaminert, men har før det jobbet med en rekke forestillinger, blant annet Sarah Kanes "Psykos 4:48" ved Svenska Riksteatern. Denne forestillingen skal på turné med Riksteatret våren 2006.

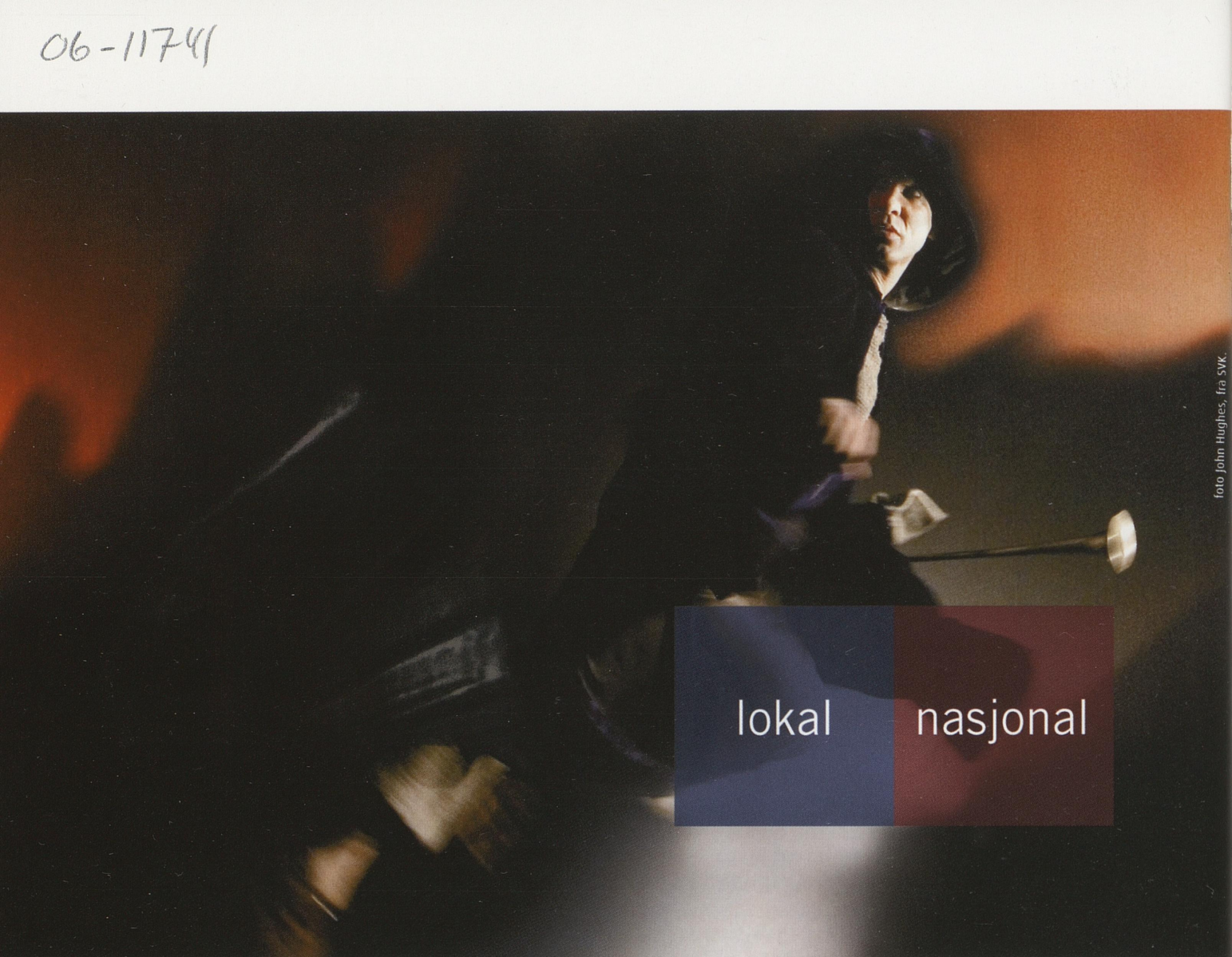

Torkel Skjærven, lysdesigner. Torkel er utdannet lysdesigner og scenograf ved Yale University i USA og har jobbet som frilans designer for flere teatre i Norge, bl.a. Riksteatrets "Romeo og Julie", "Jeg kunne gråte blod" og "Et dukkehjem"; Trøndelag Teater med "Kristin Lavransdatter" og Den Nationale Scene med bl.a. Robert Wilsons "Peer Gynt". I USA har Torkel jobbet ved bl.a. Shakespare Theatre i Washington DC og Chicago Shakespeare Theatre. Han gjorde lysdesign for Åpningsseremonien for Ibsenåret 2006 i Oslo Rådhus (NRK).

Jean Marc Leprêtre, animator. Jean Marc er født i 1958 i Nice, der han studerte ved L'école d'Art Décoratifs. Han bor i Paris og arbeider hovedsakelig med animasjon for film og TV.

06-11741

lokal

nasjonal

DnB NOR er Riksteatrets hovedsamarbeidspartner og bidrar med støtte til prosjekter og videreutvikling. Vi er også hovedsamarbeidspartner med Nationaltheatret hvor vi bidrar til gjennomføring av blant annet Ibsen-festivalen. DnB NOR er et finanskonsern med tjenester og kompetanse tilpasset små, lokale forhold og de større, internasjonale arenaer. Vi er en stor samarbeidspartner med norsk kulturliv.

Riksteatret og Nationaltheatret samarbeider i 2006

Henrik og Emilie Av Niels Fredrik Dahl

Med: Per Jansen, Marit Østbye, Gard B. Eidsvold, Kaia Varjord, Jan Huse
Spilles på turné med Riksteatret våren 2006, under Ibsenfestivalen og på Nationaltheatret høsten 2006

Hedda Gabler Av Henrik Ibsen

Med: Lavleen Kaur, Jørgen Langhelle, Assad Siddique m.fl.
Premiere på Nationaltheatret under Ibsenfestivalen og på turné med Riksteatret høsten 2006.

Å dele mord og seng Av Erich Emmanuel-Schmitt

Med: Kjersti Holmen, Sverre Anker Ousdal
Spilles på Nationaltheatret og på turné med Riksteatret høsten 2006

Vi samarbeider om årets Ibsenfestival!

Årets festival blir større enn noensinne.
Forestillinger spilles på Nationaltheatret, på Riksteatret i Nydalen og på Det Åpne Teater på Grønland.
Se mer informasjon på **www.ibsenfestivalen.no**

Depotbiblioteket

06sd 11 741

 DnBNOR telenor

 IBSEN 2006

NATIONALTHEATRET

RIKSTEATRET